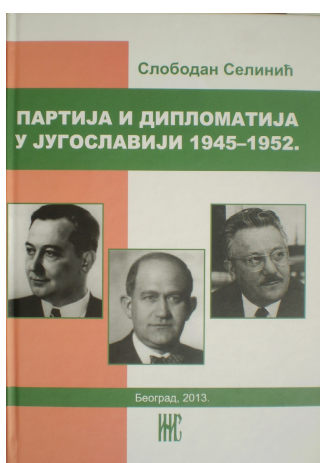

PRIKAZ KNJIGE SLOBODANA SELINIĆA „PARTIJA I DIPLOMATIJA U JUGOSLAVIJI 1945–1952.”

Nikola Tošić Malešević*

Ministarstvo odbrane Republike Srbije,
Univerzitet odbrane u Beogradu, *Vojno delo*

Partija i diplomatija u Jugoslaviji 1945-1952,
Slobodan Selinić, Institut za noviju istoriju Srbije,
Beograd, 2013, 421 str.

Dr Slobodan Selinić, istoričar i naučni saradnik na Institutu za noviju istoriju Srbije, 2013. godine objavio je knjigu *Partija i diplomatija u Jugoslaviji 1945–1952*. U ovom radu dr Selinić opisuje nastanak i utemeljivanje diplomatije socijalističke Jugoslavije u burnim vremenima Drugog svetskog rata (1941–1945), učvršćivanje i stabilizovanje socijalističke vlasti u Jugoslaviji (1945–1948) i sukob sa SSSR-om i Informbiroom (1948–1952).

Za pisanje ovog dela, autor je koristio obimnu i raznovrsnu literaturu i istorijske izvore. Od literature korišćene su monografije, članci i enciklopedije, leksikoni i biografije. Od monografija i članaka pomenućemo: Ivo Banac, *Sa Staljinom protiv Tita. Informbiroovski rascjepi u jugoslavenskom komunističkom pokretu*; Milan Gulić, *Jugoslovenske diplomate i službenici na Dunavu u vrijeme sukoba Jugoslavije sa Informbiroom*, u zborniku radova *Jugoslovenska diplomatija 1945–1961* iz 2012. godine; Ljubodrag Dimić, *Istorija srpske državnosti, III: Srbija u Jugoslaviji*; Bojan B. Dimitrijević, *JNA od Staljina do NATO pakta: armija u spoljnoj politici Titove Jugoslavije*; Milan Terzić, *Misija Vladimira Velebita u Londonu – leto 1944* u *Vojnoistorijski glasnik* br. 3 iz 1998. godine; Ranko Petković, *Subjektivna istorija jugoslovenske diplomatije 1943-1991*; Aleksandar Životić, *Stanoje Simić. Prilog biografiji* u zborniku radova *Jugoslovenska diplomatija 1945–1961* iz 2012. godine i dr. Od enciklopedija, leksikona i biografija navodimo: *Vojna enciklopedija*, knjige 2,3,4,6,9 i 10; *Ko je ko u Jugoslaviji. Biografski podaci o jugoslovenskim savremenicima*; *Načelnici Vojnogeografskog instituta 1876–2001*; *Mala enciklopedija Prosveta*, knjiga 3; Milija Stanišić, *Kadrovi revolucije. Crnogorci na rukovodećim dužnostima u NOR-u naroda i narodnosti Jugoslavije (1941–1945)*; *Leksikon Narodnooslobodilačkog rata i revolu-*

* Autor je spoljni saradnik *Vojnog dela* i samostalni istraživač – master istoričar.

cije u Jugoslaviji, 1941–1945, prva i druga knjiga; *Enciklopedija srpskog naroda* (glavni odgovorni urednik Radoš Ljušić); *Zbornik liječnika Hrvatske 1874–1974* i dr.

Navešćemo i neke od korišćenih istorijskih izvora, koji su podeljeni na memoare, sećanja i dnevnik, objavljene istorijske izvore, neobjavljene istorijske izvore i štampu. Od memoara, sećanja i dnevnika pomenućemo: Vladimir Velebit, *Sećanja*; Vlado Dapčević, *Ibeovac: ja, Vlado Dapčević*; Vladimir Dedijer, *Dnevnik*; Milovan Đilas, *Razgovori sa Staljinom*; Dragoljub Jovanović, *Političke uspomene*; Trajko Lipkovski, *Četiri tiranske godine*; Josip Smolaka, *Partizanski dnevnik* i sl. Korišćeni istorijski izvori su: *Dokumenta o spoljnoj politici Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije 1941-1945*, I, II (glavni i odgovorni urednik Mihailo Stevović); *Zapisnici sa sednica Politbira Centralnog komiteta KPJ (11. jun 1945 – 7. jul 1948)* (priredio Branko Petranović); *Jugoslavija 1918–1988, statistički godišnjak*; *Jugoslovensko-sovjetski odnosi 1945–1956, zbornik dokumenata* (priredili Ljubodrag Dimić, Miladin Milošević i Đorđe Borozan); Marko Ristić, *Diplomatski spisi* (priredio Miladin Milošević); *Izveštaji Ministarstva inostranih poslova Kraljevine Jugoslavije za 1934. godinu*, knjiga V (priredili Nada Petrović i Jelena Đurišić); *Izveštaji Ministarstva inostranih poslova Kraljevine Jugoslavije za 1935. godinu*, knjiga VI (priredila Nada Petrović) i sl. Od neobjavljenih istorijskih izvora korišćeni su dokumenti iz fondova Arhiva Jugoslavije i to: fond Saveza komunista Jugoslavije (Komisija za razvoj SKJ i kadrovsku politiku; Komisija za međunarodne odnose i veze; Izvršni komitet; Plenarne sednice CK KPJ; Depeše Centralnog komiteta KPJ-SKJ); fond Kancelarija maršala Jugoslavije; fond Ministarstvo inostranih poslova Kraljevine Jugoslavije; fond Emigrantska vlada Kraljevine Jugoslavije; fond Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije u SAD-u – Vašington; fond Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije u Švedskoj – Stokholm; fond Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije pri Svetoj stolici u Vatikanu; fond Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije, London; fond Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije u Kujbiševu; fond Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije u Turskoj; fond Generalni konzulat Kraljevine Jugoslavije u Carigradu; fond Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije u Kanadi – Otava i fond Sava Kosanović. Takođe, od neobjavljenih istorijskih izvora upotrebljeni su i dokumenti iz fondova Diplomatskog arhiva Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije; fond Politička arhiva i fond Personalna dosijea. Od štampe su korišćeni članci iz dnevnih listova *Politika* i *Borba*.

Na samom početku ovog rada nalazi se sadržaj i spisak skraćenica. Zatim sledi autorov predgovor. Glavni tekst knjige podeljen je na deset poglavlja. Prvo poglavlje, koje nosi naziv *Počeci diplomatije socijalističke Jugoslavije*, pruža nam uvid u proces preuzimanja diplomatskog aparata Kraljevine Jugoslavije od strane partizanskog pokreta i Komunističke partije Jugoslavije i nastanak diplomatskog aparata socijalističke Jugoslavije. Drugo poglavlje, *Partijska diplomatija (Kadrovska politika u diplomatiji)*, daje prikaz napora KPJ da u diplomatski aparat pošalje što više svojih članova i pristalica, naročito nakon početka sukoba sa SSSR-om i Informbiroom 1948. godine. Treće poglavlje (*Broj i struktura komunista u diplomatiji*) bavi se, kako je u samom naslovu poglavlja navedeno, brojem i strukturom kadrova KPJ u diplomatskim predstavništvima socijalističke Jugoslavije u periodu 1945–1952. godine. U poglavlju četiri, *Organizacija partijskog života*, autor se bavi pitanjem organizovanja i rada partijskih organizacija KPJ u diplomatskim predstavništvima Jugoslavije dok u petom poglavlju (*Rad partijskih organizacija*) opisuje njihovo funkcionisanje i probleme koji su se u tom procesu javljali. U poglavlju *Ideološki i politički rad* (šesto poglavlje) obrađuje se ideološka i politička obuka i obrazovanje kadrova KPJ

koji su se nalazili u službi u jugoslovenskim diplomatskim predstavništvima. Poglavlje sedam, *Partija, država i diplomatija*, daje uvid u odnose između diplomatskih kadrova KPJ i obavještajnih kadrova KPJ koji su zajedno radili u diplomatskoj službi u inostranstvu, kao i u odnose između diplomatskih kadrova KPJ i vojnih izaslanika u jugoslovenskim diplomatskim predstavništvima. U ovom poglavlju posebno je obrađen problem dupliranja direktiva koje je CK KPJ davao partijskim u diplomatskoj službi, jer su se partijski i državni zadaci često preklapali. U ovom poglavlju takođe je obrađen i problem odnosa između komunista i diplomata (ambasadora i poslanika) nekomunista od kojih su najznačajniji bili Marko Ristić, Izidor Cankar, Sava Kosanović, Milan Ristić, Božin Simić i Miloš Moskovljević. Osmo poglavlje, *Rezolucija IB-a i jugoslovenska diplomatija*, opisuje uticaj i posledice sukoba KPJ sa IB-om na partijske kadrove KPJ koji su bili u službi u inostranstvu, dok se u devetom poglavlju, *Lik komunista*, opisuju naponi KPJ da očuva ispravan moralni lični život komunista, kako bi i sa tog aspekta bili dostojni reprezentanti jugoslovenske države i njene komunističke partije. Takođe, u ovom poglavlju opisana su i iskušenja i skretanja od propisanog ličnog moralnog života kadrova KPJ izazvanih velikim platama u diplomatskoj službi i drugačijim životnim navikama tuđe sredine kojima su bili izloženi tokom rada u inostranstvu. U poslednjem, desetom poglavlju, koje nosi naslov *Sukobi*, autor se bavi svađama, intrigama, međusobnim ogovaranjima i grupašenjima između kadrova KPJ na službi u inostranstvu. Posebno su obrađeni sukobi Josipa Vrančića i Miće Karlića u konzulatu u Milanu (Italija); sukobi Jože Brileja i njegovih protivnika u ambasadi u Londonu (Velika Britanija i Severna Irska); sukobi porodice Cvrlje-Vukčević koja je upravljala konzulatom u Sidneju (Australija) sa njenim protivnicima; sukobi između Antona Kolendića i Vojislava Ristića u ambasadi u Sofiji (Bugarska); sukobi Maksa Bačea i Miše Levija u poslanstvu u Tokiju (Japan); sukobi Vladimira Popovića i Mirka Bulovića u ambasadi u Vašingtonu (SAD) i sukobi Josipa Đerđe sa njegovim protivnicima u ambasadama u Sofiji (Bugarska) i Nju Delhiju (Indija).

Ovo delo dr Slobodana Selinića predstavlja dragoceno štivo za sve one koje interesuje spoljna politika socijalističke Jugoslavije, jer je upravo period obrađen u ovoj knjizi (1945–1952) vreme njenog nastanka i uobličavanja. Čitalac u ovom delu može pratiti proces preuzimanja diplomatskog aparata Jugoslavije od strane KPJ koja je, ubrzo posle sukoba sa IB-om, otpočela put ka formiranju politike nesvrstanosti i nepriklanjaja blokovima tokom tzv. hladnog rata (1948–1989).

Posle glavnog teksta knjige nalaze se zaključak i rezime (resume) na engleskom jeziku. Zatim, slede spisak korišćene literature i istorijskih izvora, imenski registar i prilog koji sadrži fotografije jugoslovenskih političara i diplomata. Knjiga je solidno tehnički opremljena. Sadrži značajan broj fotografija i tabela. Izdavanje knjige pomoglo je Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. Štampana je u 300 primeraka, a izvršni izdavač je štamparija „Pekograf“ iz Beograda (Zemuna).